

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 83.

Sobota, 17. oktobra 1931.

Leto VI.

Svetovna gospodar- ska kriza.

Odlomek iz predavanja Leona Jou-
hauxa v Beogradu.

Predstavnik mednarodne stro-
kovne internacionale sodrug Leon
Jouhaux je imel v Beogradu pred
organiziranim delavstvom predava-
nje, v katerem je o gospodarski kri-
zi povedal nekaj misli.

Rekel je, da kapitalisti po vseh
državah vrše akcije proti krizi. No-
čejo pa priznati, da je kriv krize
predvsem način uprave gospodar-
stva in trdijo, da je kriza prišla kot
neka zunanja nujnost, kot posledica
velike vojne. Izhod iz krize vidijo
edino v poslabšanju delavčevih živ-
ljenskih pogojev, v znižanju plač, v
podaljšanju delovnega časa, v me-
tanju množice delavstva na cesto, v
odpravljanju socialnopolitičnih pri-
dobitev, s katerimi se olajšuje de-
lavčev položaj. Dočim pa so vsi ti
ukrepi, kjer so se izvajali, krizo sa-
mo povečavali. V velikih industrijs-
kih državah so namreč delavci naj-
večja množica konzumentov. Če je
njih položaj poslabšan, se zmanjša
tudi notranji konzum in zaradi tega
je tudi manj dela, a število nezapo-
slenih narašča. Ukrepi, ki so se jih
kapitalisti posluževali za lažje krize,
se, so pokazali ne samo, da niso
splosni, da krizo omilijo, marveč
so jo še znatno povečali ter jo ti-
rajo proti katastrofi. Mednarodna
strokovna zveza se je že izpočetka
upirala proti taki gospodarski in so-
cialni politiki ter zahtevala, da se
ne uničuje domačega konzuma, mar-
več se ga rajši skuša dvigati. Če bi
se bilo hodilo po tej poti, da bi se
bilo v velikih industrijskih državah
obenem z napredkom tehnike in po-
večano produkcijo vršilo ali skraj-
šanje delovnega časa ali zvišanje
mez in plač delavcem in nameščen-
cem, bi se bili lahko vsi izdelki po-
rabili in splošno blagostanje in
splošna kultura bi bila znatno na-
predovala. Ker se je pa zaradi raz-
vitka tehnike in naraščanja produk-
cije nagnalo v nezaposlenost, tedaj
je morala kriza zajeti kmetijske dr-
žave in države, kjer se pridelujejo
sirovine. Kako naj milijoni nezapo-
slenih delavcev kupujejo pšenico iz
inozemstva, ko so zaradi nezaposle-
nosti v največji bedi? **Prvo je torej,
kar mi zahtevamo, da se socialna in
ekonomska politika iz temelja pre-
osnuje,** ter da se ne hodi po potih,
kakor zahtevajo kapitalisti v svo-
jem privatnem interesu.

Toda uspeh te politike bo za-
jamčen samo takrat, ko se preneha
z medsebojno ubijajočo ekonomsko
borbo ter da se preide k **mednarod-
nemu sodelovanju.** Eden glavnih
vzrokov za današnje stanje, ki ga
danes preživljamo, je, **ker se evrop-
ski narodi v evropski vojni niso ni-
česar naučili.** (Po Rad. Nov.)

Selpel nezadovoljen z načinom voli-
tev zveznega predsednika. Prelat dr. Ignac
Seipel, bivši avstrijski kancler, ki bi bil
menda za vse na svetu rad postal pred-
sednik avstrijske republike, čeravno je sam
hud pristaš Habsburžanov — torej mon-
arhizma — je sklical po volitvah shod, na
katerem je izrazil svoje nezadovoljstvo ter
začudenje nad postopanjem njegove last-
ne stranke, krščanskih socialcev, ki so
njegove skrivne načrte podrli s tem, ker
so dovolili, da se je volilo predsednika v
zvezni skupščini in ne direktno potom vo-
lilcev. Ampak g. dr. Seipel, ki je bil sicer
že mnogokrat politično bolan, ima še oči-
vidno zdrava jetra, kajti on se tolaži, da
bodo njegovi ljudje čez štiri leta pri vo-
litvah predsednika bolj »pametno« postopali!

Ločitev cerkve od države v Španiji.

Konec cerkvene nadoblasti v Španiji.

Vsi naprednejši ljudje so mnenja,
da vera ni in ne more biti bistvena
zadeva države. Država je politična,
socialnogospodarska enota, ki ima
nalogo, da urejuje najboljše razme-
re za vse državljane enako pravič-
no neglede na stan, poklic, vero, na-
rodnost in socialni položaj. Taka dr-
žava bi bila v današnji družbi ne-
kakšen ideal. Vera, narodnost, so-
cialni položaj so sicer pojmi, ki da-
jo državljanom posebna svojstva, ki
jih pa lahko vsak izvaja svobodno.
Nihče nima pravice po človeški na-
ravi dirati v te njegove posebnosti
in se nasprotno še lažje udeistvuje,
če ni vezan po dogovorih z državo.
To velja zlasti za veroizpovedanja.

Že pokojni krščanski socialec dr.
Janez Krek je v dunajskem par-
lamentu govoril za ločitev cerkve
od države, ko so to zahtevali social-
ni demokrati. Krek je rekel, da bo
potem cerkev neodvisna ter bo
mnoho lažje služila neovirano svo-
jim verskim namenom, kakor pa, če
ima pogodbo z državo, če jo država
plačuje in jo s pogodbo veže ali ome-
juje v pravi svobodi. Tako je mislil
poslanec dr. Janez Krek že pred de-
setletji.

To vprašanje je sedaj aktualno
v Španiji, kjer ustavotvorna skup-
ščina dela na novi republikanski
ustavi. Prav te dni je bilo glasova-
nje o tem, katero vero naj priznava
Španija kot državno vero. Španija
je sicer popolnoma katoliška, ven-
dar je glasovalo 267 poslancev za
določbo, da v španski republiki **ofi-
cielno ni državne vere,** proti predlo-
gu pa je glasovalo samo 41 poslan-
cev. To pomeni, da so na Španskem
vse vere svobodne, **da pa država tu-
di finančno zanje ne bo skrbela.**

Sklep ustavotvorne skupščine je
napravil v vsej Španiji silno velik
utisk. Po raznih krajih so prirejali
manifestacije, katerim so se pridru-
žili vročerkvni elementi, ki so de-
monstrirali proti samostanom in du-
hovščini ter je marsikje prišlo do
krvavih pretepov. Poročila pravijo,
da so hoteli celo vrsto samostanov
in cerkva požgati, toda posrečilo se
jim ni nikjer, kar dokazuje, da de-
monstracije niso imele tega name-
na. Obenem pa tudi dokazujejo te
številne demonstracije, kako je uko-
renjeno sovraštvo v španskem na-
rodu do svojih dosedanjih tlačite-
ljev veleposestnikov, ki so bili veči-
noma strogo klerikalni aristokrati in
samostani.

Pomoč pokojninski blagajni rudarjev je nujna.

V kako težkem položaju se na-
haja pokojninsko zavarovanje rudar-
skega in plavžarskega delavstva,
smo že večkrat poročali. Nešteto po-
sredovanj se je že izvršilo pri po-
sameznih vladah v teku zadnjih pet
let. Ali brez uspeha.

V glavnem upravnem odboru bra-
tovskih skladnic se je že pred leti
izdelal kompromisni načrt pravilnika,
potom katerega bi se vsaj kolikor
toliko pravilno uredilo to, za priza-
deto delavstvo tako važno vpraša-
nje. Ali tudi to se ni uresničilo. Mi-
nistristvo si od časa do časa pomaga
s tem, da zvišuje prispevke in po-
daljšuje čakalno dobo. Zadnji toza-
devni odlok je prinesel zvišanje pri-

Španski narod je bil tlačan, kul-
turno zanemarjen, zato se ne sme-
mo čuditi, če se preveč izrazito ve-
seli pridobljene svobode.

Nova španska vlada.

Azana sestavlja novo vlado.

Predsednik vlade na Španskem
Zamora je odstopil, ker je ustavo-
tvorna skupščina sprejela sklepe
glede razlastitve cerkev in samosta-
nov. Pridružil se mu je tudi notranji
minister Maura. Člen 24. ustave
namreč določa izgon cerkvenih re-
dov in ločitev cerkve od države. Za-
mora se je namreč že prej pogajal z
Vatikanom ter prevzel odgovornost
za koncesije, ki naj jih da republika
Vatikanu. Zato ni mogel ostati na
svojem mestu.

Nova vlada je bila sestavljena
takole: predsednik Azana, notranje
Quiroga, finance Prieto, prosveto
Domingo, javna dela Albordor, de-
lo Cavallero, promet Barrio, zuna-
nje Lerroux, gospodarstvo Solver
in pravdo De Los Rios. Monarhistič-
ni in cerkveni krogi niso zadovoljni.
Monarhisti hočejo dalje kontrolirati
delovanje konstituantne, predstavniki
cerkve pa bi najrajši imeli oborožen
odpor. Toda španski narod je pa-
meten in ne mara prelivati krvi.

Vse veroizpovedi bodo podreje-
ne zakonu, po katerem ne morejo
ne državne ne občinske oblasti po-
pirati redov ne denarno ne kako
drugače. Vsi redi, ki zahtevajo po-
korščino kaki drugi oblasti, razen
državi, bodo razpuščeni. Ostali redi
bodo registrirani pri oblastih, obdr-
žati bodo pa smeli z dovoljenjem
kmetijskega ministra le toliko zem-
lje, kolikor je je potrebne za njih
obstanek. Oblastem bodo morali po-
šiljati letna poročila o svojem imet-
ju. Redovi sami se ne bodo smeli
baviti z industrijo in trgovskimi po-
sli, niti poučevati verski nauk. Po-
sestva razpuščenih redov bodo po-
rabili za dobrodelne namene in v
povzdigo prosvete.

Španska ustava je s tem skle-
pom prekoračila najbolj pereče
vprašanje.

Novi predsednik vlade je izjavil
v svojem nagovoru: Nova vlada bo
skrbela za strogo spoštovanje repub-
likanskih ustanov. Republika ima
pravico zahtevati, da jo vsakdo re-
spektira.

zvišanje prispevkov. V sedanjih tež-
kih razmerah pa ni oportuno ne eno
in ne drugo.

Iz zgoraj navedenega sledi, da
je sanacija pokojninskega zavarova-
nja, ne da se oškoduje prizadete za-
varovance in upokojence, nemogoča,
razen če priskoči država na pomoč.
Ker pa je s te strani zelo malo upa-
nja na uspeh, bi bilo jako dobro, če
bi se naši kr. banski upravi, v kate-
re področje spada to vprašanje, ne-
koliko pobližje obrazložilo katastro-
falno stanje rudarskega zavarovanja.
Zakaj ona ima možnost, da vstavi v
bodoči svoj proračun gotov znesek,
s katerim bi se vsaj začasno rešilo
to vprašanje.

Tozadevno bo treba, da prizadeti
zavarovanci odpošljejo deputacijo k
banu in ga zaprosijo za pomoč. Mi
smo uverjeni, da bo kr. banska
uprava upoštevala to njihovo proš-
njo. Pokojnine so neverjetno nizke,
a oni, ki plačujejo, pa tudi ne zmo-
rejo večjih prispevkov.

Izjava Brüningove druge vladine gar- niture.

Govor nemškega kanclerja v parla-
mentu.

Na seji nemškega parlamenta je
podal kancler Brüning vladino de-
klaracijo sledeče vsebine:

Nemška vlada bo vodila dose-
danjo zunanjo politiko, ker nobena
država ne more imeti trajnega do-
bička iz bede drugih dežel. Vlada
bo poizkušala utrditi kredit, na no-
ben način pa ne misli popustiti v
stabiliteti sedanje valute. Brüning
pozivlje dalje podjetnike in deloje-
malce k sodelovanju. Nemčija se bo
pa odločno borila proti vsakršnim
poizkusom, ki bi imeli namen poli-
tično izrabljati bedni položaj. Končno
apelira Brüning na poštrevnost
nemškega naroda, ki ve, da pridejo
po sedanjih krizi boljši časi. Desnici
pa je kancler zagrozil, da ne izgubi
svojih živcev zaradi nje zmerjanja
z veleizdajalcem. Dejanja desničar-
jev izpodkopavajo vsako praktično
delo, a uspeša ne bodo.

Brüning torej še ne zaupa faši-
stom. Ali bo vztrajal, ker ima rad
razgovore z njimi?

Nemški socialni demokrati o programu nove vlade.

Brüningu ne zaupajo, a za Brüningom
bi nastopilo hujše zlo.

V imenu socialno-demokratskega
kluba je podal k Brüningovemu pro-
gramatičnemu govoru sodr. dr. Breit-
scheid daljšo izjavo, v kateri je po-
jasnil stališče nemške socialne de-
mokracije k revidirani vladi.

O carinski uniji je rekel, da ni
vedno prav, kar je pravica, marveč
je tudi merodajno, kakšen vtisk na-
pravi zahteva po pravici. Opozarjal
je na gospodarsko krizo, svaril pred
zasilnimi odredbami ter tendencam
po znižanju plač, dočim je delo za
znižanje cen le polovičarsko. Nič se
tudi še ni storilo proti kartelnim
magnatom, ki na primer v rudarski
industriji še vedno pobirajo po 50
pfenigov (Din 6.50) od tone premoga
za politične namene desničarskih
strank. (Torej magnati kradejo denar
za fašistične namene!)

Izgleda, pravi Breitscheid dalje,
da so nacionalne fronte protisocial-
ne. Če smo tolerirali Brüningovo
vlado, se to ni godilo, češ, da veru-
jemo, da bo ta vlada vodila sociali-

stično politiko, marveč le zato, ker smo hoteli ščititi državno obliko, v kateri živimo, pred napadi fašizma in diktature. Če odklanjamo predlog za nezaupnico tej vladi, še to ni zaupanje za to, kar bo ta vlada storila, pač pa pomeni glasovanje odločno nezaupanje proti temu, kar bi prišlo za Brüningom. Mi smo in ostanemo pristaši socialistične gospodarske oblike. Če bi hotela socialna reakcija izvajati svoje načrte, ne bojte se, bo našla socialno demokracijo na svojem mestu.

Gospodarski svet v Nemčiji.

Pomoč v zadregi.

V Nemčiji že dalje časa razmišljajo o ustanovitvi gospodarskega sveta. Gospodarski svet bi imel nalogo, posvetovalno sodelovati z vlado in parlamentom. Obstojal bi iz delodajalcev in delavcev ter strokovnjakov.

Ustanovitev gospodarskega sveta naj bi pospeševala sodelovanje vseh slojev za odpravo krize in služila notranjemu pomirjenju. Prav, če bodo delavske organizacije zadostno zastopane in če bo njih mnenje kaj veljalo. Zadeva je pa še v povojih, čeprav je Brüning slovesno izjavil, da bo ustanovil tak svet. Take svete snujejo države, kadar so v zadregi. Tudi med vojno je bilo tako. Predsedništvo tega sveta sprejme eventualno sam Hindenburg.

Bolgarska Malinova vlada je odstopila.

Novi predsednik vlade Mušanov.

Po odstopu Malinova je sestavil vlado brez bistvenih izprememb Mušanov. Uradno poročilo pravi, da je Malinov odstopil zaradi slabega zdravja. Pravi vzrok pa je nesoglasje med vladnimi strankami. Največja, zemljoradniška stranka, se ni razumela z drugimi vladnimi strankami, predvsem z liberalci. Ogorčenje je povzročil zemljoradniški predlog o brezpogojni amnestiji, ker ga prej ni predložila vsaj vladnim strankam. Vladni demokrati, nacionalni liberalci in radikali so se tudi upirali njih predlogu za izboljšanje socialne zakonodaje.

Malinov tudi ni uspel v Ženevi glede grških zahtev. Sploh so v Bolgariji notranje finančne težkoče velike. Uradništvo že cele mesece ni dobilo plač. Vse te težkoče se ne bodo izpremenile čez noč. Mušanov je podpredsednik Malinove stranke. Zato v politiki ne bo izprememb in njegova vlada ne bo žela lavorik z daljšo dobo poslovanja.

Ali si že član Can-karjeve družbe?

Boris Lavrenjev — Iv. Vuk:

Enoinštirideseti.

Ruski roman iz državljanske vojne v Srednji Aziji.

— Pri bogu, naj me požre zemlja. Ribja koler! Nemakani! Štirideset kamel!

Jevsjukov je skočil pokonci in je vreščavo zažvižgal. Le s težavo se je dvignila triindvajsetorica, stegovala je napol zmrzla telesa. Ko so pa slišali o karavani, so se hitro pobrali.

Dva in dvajset jih je vstalo. Zadnji se ni dvignil. Ležal je, zavrt v konjsko odejo. Njegovo telo je stresala mrzlota. Odeja je vzvalovila v drgetu.

— Mrzlota! je rekla Marjutka s trdnim glasom, ko je vtaknila prste za njegov ovrtnik.

— Ah, za hudiča! Kaj naj storimo? Pokrijte ga s klobučnasto odejo in ga pustite ležati. Ko se vrnemo, ga bomo vzeli s sabo. Na kateri strani je karavana, praviš?

Marjutka je pokazala z roko proti zapadu: — Ne daleč! Šest vrst. Bogati Nemakani. Kamele so do vrha natovorjene s svežnjil!

— No, to pa imamo srečo! Samo, da nam ne odkurijo. Kakor hitro jih zagledamo, — iz vseh strani nanje. Kakor le mogoče. Nekateri z desne, drugi z leve. Marš!

Odšli so med peščenimi griči, med hojo so se morali pripogibati in kmalu so od hitre hoje oživel in postalo jim je toplo.

Ko so stali na peščenem valu vrhu griča, so zapazili daleč na nekem grebenu, ki je bil ploščat kakor miza, temne pike: razvlečene vrste kamel. Na kamelinah hrbtih so se gugali težki svežnji.

O „rumeni“ nevarnosti.

O »rumeni« nevarnosti kriče tisti, ki bi evropskega delavca danes najraje zenačili s kitajskim kulijem.

Kitajci in Japonci se tepejo v Mandžuriji. Amerikanci pravijo, da ta spor ni kršitev Kellogovega pakta, vendar pričakujejo, da pride kmalu do sporazuma med obema državama. Komaj pa je postal spor kritičen, že modrujejo listi o »rumeni« nevarnosti. »Rumena« nevarnost postane vedno velika, kadar gre za profit. Med svetovno vojno pa ni bilo nobene »rumene« nevarnosti, ker sta se Japonska in Kitajska prištevali veliki antanti, ki je bila v rokah mogočih denarnih močitev in ki ima velik gospodarski interes, predvsem na Kitajskem, kjer ima obsežen trg in poceni kulijevo produkcijsko silo. V mnogočem je izrabljanje kitajske in indijske delovne sile vzrok, da evropsko gospodarstvo propada.

Propaganda o »rumeni« nevarnosti je pravzaprav nacionalistično gibanje, hujskanje narodov proti narodom iz povsem špekulativnih namenov. Čim bolj bodo Evropejci Kitajce, Indijce in Japonce sovražili, jih prezirali in preganjali, tem dalje bodo eksploatacijski objekt politike finančnega kapitalizma. Zato je potrebno nacionalno sovraštvo.

Resnica je, da je Kitajska preobjudena. Pregosta naseljenost in deloma slaba zemlja zahtevata vsako leto ogromne smrtne žrtve zaradi gladi.

Japonci in Kitajci se izseljujejo, toda nikjer jih prav ne marajo in ostanejo tudi v tujini le kuliji. Kitajska šteje okoli 450 milijonov prebivalcev. Od tega ogromnega števila je izseljenec kakih 12 milijonov. To je malenkost napram številu prebivalstva, ker se Kitajci silno naglo množe.

Razvoj človeštva bo šel svojo pot. Preobjudena Kitajska in Japonska bosta eksportirali vedno več človeškega materiala, ker je to naravni zakon. Nasprotno se pa ostalo človeštvo, če pojde tako dalje, ne bo moglo temu preplavljanju upirati. Tendenca današnjih finančnih močitev je predvsem, iztisniti iz Evrope zadnjo srago krvi. Z vojnimi bremenami in posojili ter z zniževanjem socialnega standarda hoče ta svetovna vellesila pahniti evropske narode na stopnjo kulija. Že današnje socialne življenske razmere so mnogo slabše, kakor so bile pred vojno. Okoli 50 odstotkov so povprečno slabše, toda finančni močitelji zahtevajo, da se mora to stanje še poslabšati s tem, da se mezde znižajo za 10, 20 in več odstotkov.

Oni hočejo znivelizirati položaj evropskega delavca s položajem kitajskega ali indijskega delavca.

Nihče ne more dvomiti, da vodi taka politika finančnih močitev človeštvo v ruino. Zlasti pa je ta politika škodljiva za evropske narode, ki stoje kulturno višje. Taka politika ne bo znivelizirala evropskega delavca s kitajskim, pač pa uničila evropskega in postavila kitajskega na njegovo mesto. Samo to more biti rezultat današnje politike svetovnega kapitalizma.

Kričanje o »rumeni« nevarnosti je demagogija, je hujskanje narodov med seboj, je pripravljanje na vojno, je špekulacija finančnih močitev. To moramo vedeti. Glasovi, ki so prihajali pred vojno iz teh krogov in prihajajo danes zopet, so prevara.

Če bi bil . . .

In ker je videl list (ker je »Slovenec« edini slov. list, zadošča, če ga imenujemo kar list), da s tem če ne pride naprej, je šel k drugemu če:

Če bi katoličani res bili pravi kristjani, bi bili . . .

Če bi katoliški podjetniki bili pravični napram delavcem, bi . . .

Ta če se je ponavljal skoro mesec dni v uvodniku lista.

Ker pa se noben podjetnik, niti Polak, niti Morgan ni oglašil na ta če z dobrim vzgledom, si je list pogruntal nov če, da ne obstane pri onem če.

In je za reveže razpisal anketo:

Če bi bil milijonar . . . In sedaj vzdihuje marsikateri vničar in študent:

Oh! da, če bi bil milijonar in če ne bi bil . . .

List je torej duhovit. Če že ni mogel vzbuditi usmiljenja bogatina do Lazarja, bo pa vsaj zdrazil Lazarjev apetit. In bi bilo tako za Lazarja dobro, če ne bi bil . . .

Toda, če pojde ta »če« bi bila usmiljena akcija» tako naprej, bo . . .

Posnemajte. Za tiskovni sklad je daroval Edvard Lenič, Francija, Din 9.50. — Iskrena hvala.

Ali je morda to pošteno?

(Kako Rafaelova družba za izseljence pospešuje stike z njimi.)

(Konec.)

Gospoda, ali se tako skrbite za naše izseljence, o katerih prinaša Vaš list same slavošpeve in bi si Vaša družba, ki je pri svojem delu za stike z izseljenci začela samo druge posnemati (pa ako bo tako prav slabo)! Ne vemo, kaj bi sploh rekli na gornje besede? Da gre denuncijantstvo bujno v klasje, je že znana stvar! Ali naj mi zagovarjamo S. N. P. J.? Se bo znala že sama. Ali pribijamo zaenkrat še to-le: Ako misli kdo, da je stalna skrb za stike s staro domovino, da je na tisoče in tisoče slovenskih knjig, ki jih vsako leto naročijo in prodajo društva S. N. P. J. in njej sorodne organizacije po Ameriki, da je prva prireditelj skupnega izleta v staro domovino v il. 1928 in 1930, da je prvi skupni izlet Amerikancev po vsej naši državi, da je pospeševanje slovenske izvirne književnosti v Ameriki, ki ga vrši edino »Prosveta«, med tem ko klerikalni listi kar lepo ponatiskujejo za podlistke v domovini že v knjigah izišle romane in povesti, da je vsa agitacija med vojno in po vojni za našo državo, ki jo je vršila S. N. P. J., da je vsa podpora, ki jo nudi glavno S. N. P. J. našim umetnikom kakor Šublju, Lovsetovi, Banovcu in drugim in še mnogo, mnogo drugih »protivinski, protinarodni in protijugoslovanski strup«, potem — blagor mu! Mi še nikdar nismo čuli, dasi stalno zasledujemo »Prosveto«, da bi kdaj bila navdušena »za komunistične zmote«. Res pa je, da je vedno Rusijo precej objektivno presojala in dobro hvalila, slabo grajala, kar je pač dolžnost vsakega poštenega človeka, zlasti pa naših klerikalcev, ki imajo svojo vest tako pod kontrolo. In še nekaj: v dokaz za to, kako prokletstvo je bil list »Prosveta« za naše izseljence v Združenih državah, omenjamo še te-le številke po stanju z dne 31. dec. 1928 (novejših številak žal nimamo pri roki):

Slovenska Narodna Podporna Jednota 614 društev, 60.242 članov, Dol. 3.455.231.88 premoženja.

Kranjsko Slovenska Katoliška Jednota 182 društev, 33.045 članov, Dol. 2.056.836.92 premoženja.

Napredek v letu 1928: Slovenska Narodna Podporna Jednota 56 društev, 2.388 članov, Dol. 335.452.77 premoženja.

Kranjsko Slovenska Katoliška Jednota 12 društev, 1.479 članov, Dol. 106.766.50 premoženja.

Še to omenjamo, da je imela v tem letu n. pr. S. N. P. J. med 16 jugoslovanskimi podpornimi organizacijami v U. S. A. največ napredka tako v članstvu kot v društvih, kar se pa tiče premoženja, je po napredku na drugem mestu. Ti podatki so na pol uradni od g. Ivana Mladineca, ki ga Rafaelove družbe vestnik tako ceni.

Ono prokletstvo bo menda ta velika razlika med številom društev, članstva in premoženja, ki ga imate ti dve najbolj značilni slovenski organizaciji, dasi je katoliška organizacija starejša več kot 10 let od napredne.

Da je tako, veste menda tudi vi, pater K. Zakrajšek, ki tej dični ljubljanski organizaciji načelujete!

Sapienti sat.

S—s.

»Rusija in Turčija se zblizujeta. Sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov obišče Ankar, glavno mesto Turčije. Državi nameravata skleniti prijateljstvo, po katerem postane Turčija posredovalka med svetovnim trgom in Rusijo. Politično in gospodarsko je ta korak za Turčijo ugoden, ker druge države vsaj napol bojkotirajo Rusijo.

— Te je poslal gospod bog! Usmilil se nas je — je zamaknjeno bebljal kozavi molokan¹ Gvoz-djev.

Tega pa Jevsjukov ni vzdržal in ga je napadel:

— Gospod bog? Kako dolgo ti naj še razlagam, da ni gospoda boga in da je za vse fizična linija.²

Toda niso se utegnili prepirati. Po povelju: »Skok, marš, marš« so šli naprej, izrabivši vsako peščeno gubo, vsako malo grmičevje kot kritje.

Prsti so se jim krepko oprijeli puškinih kopit, da jih je bolelo. Vedeli so, da te prilike ne smejo na noben način zamuditi, da bi odšlo s temi kamelami njihovo poslednje upanje, njihovo življenje, njihova rešitev.

Počasi in mirno se je bližala karavana. Že so videli barvaste kožuhovinaste konjske odeje na kamelinah hrbtih in Kirgize v dolgih, toplih suknjičih in v malahajih³ iz volče kože.

Tedaj je nenadoma stal, vzrasel kakor iz tal, na grebenu nekega peščenega griča v malinasto rdečem usnjatem jopiču Jevsjukov. Pomeril je s puško. In zarjovel je s trobentastim glasom:

— Tohta!⁴ Odvržite puške in nobenih čenč, sicer vam zavijem vsem vratove!

¹ pristaš neke ruske sekte.

² Jevsjukov govori v političnem žargonu svoje dobe. Tu hoče povedati, da se da vsaka stvar razložiti z naravno razlago.

³ Malahaj — kirgiška čepica.

⁴ Tohta (kirgiški) = stoj!

Komaj je končal, ko so padli do smrti ustrašeni Kirgizi v pesek in so iztegnili svoje zadnjice v zrak.

Zasopli od teka so skočili rdeči vojaki z vseh strani k njim.

— Otroci, vzemite kamele, — je zarjovel Jevsjukov.

Toda nenadoma je preglasil pok cele salve, ki je prišla od karavane, njegov glas.

Kakor raztogotene pasje mrcine so bevskele krogle. Poleg Jevsjukova je treščil nekdo z glavo na tla in je otrplo iztegnil svoje lakti.

— Lezite! Na kanalje! . . . je kričal Jevsjukov dalje in se je vrgel v peščeno kotanjo. Prasketajoč so bobneli streli.

Bili so neznani ljudje, ki so ležali za kamelami in streljali.

Komaj verjetno, da so bili Kirgizi. Ogenj je bil preveč reden.

Krogle so se vrtale v pesek tik ob telesih ležečih rdečih vojakov.

Prasketanje pušk se je kotalilo v stepo. Polagoma so streli tam od karavane jeli postajati redkejši.

Sunkoma so začeli rdeči vojaki prodirati naprej.

Samo še kakšnih trideset korakov je bilo do karavane, kar je Jevsjukov zagledal za kamelo glavo v kučmi in beli bašlik.⁵ Nato rame in na njih zlat trak.

⁵ Bašlik — flanelasta kapuca z dvema dolgima koncema, ki se vijeta okrog vratu, križata čez prsi in za hrbtom zatakneta za pas.

Doma in po svetu.

Imenovanje novega komisarja pri OUZD v Ljubljani. Dosedanji komisar OUZD v Ljubljani dr. Miha Krek je bil te dni razrešen in imenovan za komisarja Ivan Tavčar, uradnik Delavske zbornice v Ljubljani.

Krušne cene v maloprodaji. Banske uprava je določila sledeče cene kruhu v maloprodaji: **beli kruh** (iz pšenične moke št. 0) **Din 4.40, polbeli kruh** (iz pšenične moke št. 4 s 30% primesjo pšenične moke št. 6 ali ržene moke) **Din 3.80, črni kruh** (iz pšenične moke št. 6 s 30% primesjo ržene moke) **Din 3.10.** Cene veljajo za 1 kg.

Zagrebska občina bo še gradila delavska stanovanja. Zagrebska občina je dobila od ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje 5 milijonov dinarjev posojila ter zgradila šest trinadstropnih hiš s 56 majhnimi stanovanji. Občina prične spomladi graditi sedmo hišo z majhnimi stanovanji. Nadaljne hiše bo občina gradila z dohodki amortizacije že zgrajenih hiš in z vsakoletnimi dotacijami mestne občine. — Tako grade, kjer imajo zmisel za komunalno stanovanjsko politiko; kjer pa tega zmisla ni, nosijo hiše — ogromno izgubo.

Poročni škandal. V torek, dne 13. oktobra t. l., se je vršila poroka v Kratovem v Stari Srbiji, ki je končala s škandalom. Ko so namreč bili svatje že v cerkvi pred duhovnikom in je isti začel s poročnimi ceremonijami ter stavil nevesti običajna vprašanja, se je ista ženinu iztrgala ter pobegnila iz cerkve. Ženin pa je bežal za njo in ko jo je dohitel, ji je strgal vso obleko raz telesa, nakar je pribežala na ga k staršem, ki pa so jo napodili. Iskati si je morala zavetja pri nekih prijateljih.

Bethlen bi moral priti na zatožno klop. Na izredni seji budimpeštanskega občinskega sveta je bivši ministrski predsednik Friedrich predlagal, naj se prejšnjega ministrskega predsednika grofa Bethlena postavi pred sodišče. To je že četrta občinska seja madžarskih mest, v kateri je bil stavljen enak predlog. Friedrichov predlog je večina odklonila.

Z madžarskimi princji imajo usmiljenje. Madžarski princ N. Odescalchi je lani s svojim avtomobilom podrl nekega policista, radi česar je bil obsojen na 8000 pengov (80 tisoč dinarjev). Sedaj pa je bila princu kaznen milostno znižana za polovico, in sicer zaradi slabih gospodarskih razmer. Princ je namreč veleposestnik.

Bahal se je madžarski trgovec Silvester Matuška na Dunaju, kako se je izvršil znani atentat na brzo vlak pri Biatorbagy. Pripovedoval je, da je komaj odnesel pete, da sam ni ponesrečil. Dobil je le prasko in se dal obvezati. Opisoval je pa tudi priprave za atentat. Tako ga je policija izsledila in sedaj sedi v zaporih. Matuška je sodeloval tudi pri drugih poizkušenih atentatih pri Jüteborgu in Anzbachu. Matuška deloma priznava. Pravi, da ga je pregovoril neki Bergmann, ki mu je preskrbel strelivo. Vendar se je pa tudi Matuška mudil v bližini krajev, kjer so se izvršili ali pripravljali atentati. Tudi listek, ki so ga našli na Madžarskem na kraju nesreče, je napisal Matuška. Ne morejo pa izslediti njegovega bivanja ob raznih časih. Šofer, ki je vozil Matuška z Dunaja z avtomobilom v Anzbach, trdi, da je to bil Matuška. Matuška hlini nenormalnega človeka. Varnostni organi so prepričani, da ima jo prave krivce. Ali to se bo šele ugotovilo, če ni vse skupaj Matuška burka. Gre pa le za navaden zločin, ne za politični atentat.

Kosilo za 20 grošev — na Dunaju. Odbor društva »Roho« je sklenil izdajati bloke, na podlagi katerih bodo mogli ubogi ljudje dobiti kosilo za 20 grošev (Din 1.60) v določenih restavracijah. Revni ljudje bodo dobili bloke zastoj. Hrano bo plačalo omenjeno društvo.

Nemčija je prekinila pomorski promet z Rusijo. V sovjetskih lukah je usidranih 41 trgovskih ladij. Mornarji teh ladij so stopili v stavko. Nemški podjetniki pravijo, da so jih k temu pregovorile ruske oblasti. Ta vest ne diši prav verjetno, dasi je mogoče resnična. Kaj pa, če so nemške paroplovne družbe zniževale plače svojim mornarjem? Delavci stavkajo takrat, kadar se jim godi krivica, redko pa brez vzroka. Stavkujoče mornarje so odpustili in pošljejo druge v Rusijo, da spravijo ladje domov.

Borba proti cerkvenim davščinam v Berlinu. V Nemčiji imajo posebne cerkvene davščine. Berlinčanom pa tudi manjka denarja, zato so prišli na novo misel, kako bi se otreli cerkvenih davščin. Pričeli so kratkoma izstopati iz vere. Samo v zadnjih dneh je prijavilo 36.635 oseb izstop iz protestantske vere, iz katoliške pa okoli 10.000 oseb. Katoliške cerkve so zaradi tega že znižale svoj davek na 4 marke.

Število nezaposlenih v Zedinjenih državah v Ameriki je doseglo osem milijonov. Koliko bede pri nezaposlenih delavcih in delavkah ter njih svojci!

Kitajci so prišli v Avstrijo študirat, kako se vodi vojsko. Kitajska je poslala v Avstrijo nekoliko svojih oficirjev, da bi se usposobili za moderno vojskovanje. Ubogi kinezari pač niso najbolje pogodili, kajti Vaugoinova vojska je ravno pred kratkim dokazala, čeprav ni bila napadena od nobenega zunanjega sovražnika, ampak je imela le nalogo, da zatre heimwehrovski puč, da najbrž zaostaja celo za kitajsko vojsko. Kajti neki bataljon je po alarmiranju potreboval celih šest ur, preden je bil pripravljen za pohod. Ako bo torej Kitajska pošiljala svoje oficirje v avstrijsko šolo, tedaj bo najbrž vsako vojno izgubila. Sicer pa bi se znalo tudi zgoditi, da bi Kitajci vsled slabega zgleda na avstrijski državni brambi, izgubili vsako veselje nad militarizmom ter bi se raje razorožili, kar bi bilo treba samo pozdraviti.

Denarja je toliko, da ga sežigajo! V zvezni zakladnici v Washingtonu sežigajo stare bankovce. Papirnati denar pa ni sežgan do pepela, temveč ga v posebni pripravi spremene v oglju podoben material, ki ga potem prodajo za izdelavanje umetnega usnja. Vsako leto je na ta način uničenih za pet milijard dolarjev bankovcev, namesto teh pa izdajo nove bankovce, tako da ni nič izgubljenega.

Zamenjava blaga brez posredovanja denarja. Iz Brazilije prihajajo vesti, glasom katerih se vršijo med Nemčijo in Brazilijo pogajanja za zamenjavo premoga za kavo. Nemčija bi namreč dobavila Braziliji en milijon ton poruškega premoga, za katerega bi dobila odgovarjajočo množino kave. Ali se bo Bellanyjevo prorokovanje iz leta 2000 kmalu uresničilo?

Industrijec I. Mauthner, ki je imel velike tekstilne tovarne, se je v torek umoril s svetilnim plinom. Vzrok samomora še ni znan.

Železniški ropari potegnejo zasilno zavoro. V bližini Ratibora v Šleziji se je dogodil sledeči slučaj: V nekem vozu osebnega vlaka so se začeli potniki pretepati in med pretepom je eden potegnil zasilno vrstico, na kar se je vlak ustavil. Nato so seveda železničarji stekli k dotičnemu vozu ter skušali pretepače pomiriti. Toda v odsotnosti vlakovodje oziroma prtljažnika so lopovi udrli v prtljažni voz, vlomili v blagajno ter odnesli ves denar in izginili.

Eksplodizija v Gdyniji. V Gdyniji je v neki večji hiši nastala eksplozija, vsled česar se je večji del hiše podrl, ki je pokopal pod razvalinami mnogo stanovalec. Izkopanih je bilo že 14 mrličev izpod razvalin. — Tri tehničarje družbe »Gasolino«, ki so krivi, da je bila napeljava slaba, so aretirali.

J. P.

Gospodarstvo mariborske mestne občine

Iz občinske politike.

Mestno knjigovodstvo je te dni razposlalo občinskim svetnikom proračun za leto 1932 z osnutki pravilnika za pobiranje eventuelnih novih davščin. Ker bi se za gospodarstvo mestne občine moral zanimati vsak zavezen občan, smatramo za potrebno, da tudi našim čitateljem podamo vsaj nekaj podatkov o proračunu ter primerno sliko o našem dosedanjem občinskem gospodarstvu z ozirom na novi proračun za leto 1932, t. j. za proračun, ki se bo nanašal na dobo najhujše gospodarske krize in depresije, s katero mora predvsem računati mestna občina, oziroma občinska uprava, ako hoče izbežniti nezaželenim posledicam.

Povdarjamo že vnaprej, da ne mislimo, da bi se moralo v sedanji težki dobi demontirati občinsko upravo samo radi tega, da bi pokazali, da znamo varčevati, ker bi po našem mnenju tako varčevanje ravno v tem času doseglo obratne posledice, t. j., da bi se že itak težka kriza še poslabšala. Mnenja smo, da tudi v sedanji dobi mora občina vršiti svoje funkcije in dajati inicijative in zgled v nezmanjšanem obsegu.

Razume se, da smo bili, smo in bomo vedno proti vsakemu nepotrebnemu razmetavanju občinskega denarja za razne luksuzne in neproduktivne svrhe, ki obremenjujejo občinske finance in ker bi se te izdatke lahko brez vsake škode prihranilo.

Bomo pa vedno za to, da se varčevanje ne sme vršiti tam, kjer so še večji izdatki, zlasti za to dobo, nujno potrebni. To so predvsem izdatki za socialne, zdravstvene, kulturne in produktivno-gradbene svrhe.

Kakor smo pri izdatkih za pametno varčevanje, tako smo in moramo biti tudi pri dohodkih obzirni. Bila bi demagogija, da bi na eni strani zahtevali zadostno socialno skrbstvo, gradbeno politiko itd., da na drugi strani ne bi dovolili kritja za te potrebe. Ali še večji absurd in nesocialen čin bi bil ta, da bi se kritje za navedene izdatke iskalo po večini ravno pri tistih, ki so najbednejši in od krize najbolj prizadeti in za katere je soc. skrbstvo in gradbena akcija predvsem namenjena.

Vemo, da je v današnjih časih težko in nevhvaležno iskati kritja in davkov bodisi v katerikoli formi. (Nadaljevanje sledi.)

Uredniški kotiček.

Ž. P. v B. Ali mi morete pojasniti, kaj določa paragraf 118 zakona o politični upravi, oz. če je ta zakon sploh še v veljavi?

Odgovor:

Čl. 118 zak. o notr. upravi določa, da je političnoupravnim uradnikom prepovedano kakorkoli izražati strankarsko pripadnost ter o kakršnikoli obliki strankarski delovati in se uveljavljati. Tako se prepoveduje uporabljati oblast in položaj v strankarske namene kakor tudi vplivati na podrejene državne in samoupravne službenice in na državljane vobče, nadalje se aktivno strankarski izražati v kakršnikoli obliki in podpirati javno ali tajno akcije katerekoli politične stranke ali poedincev v službi in izven nje. Kdor prekrši predpise tega člena, se kaznuje tudi z odstranitvijo iz državne službe.

Kdo so političnoupravni uradniki? Po čl. 100 zak. o notr. upravi so političnoupravni uradniki zlasti tudi bani, podbani, banski svetniki, sreski načelniki in podnačelniki ter vsi drugi administrativni uradniki.

Ali je zakon o notranji upravi še v veljavi? Zakon o notranji upravi je še v veljavi.

Maribor.

Kaj pa mariborska občina? Glasom odredbe banske uprave lahko občine olajšajo, oziroma dovolijo odlog plačevanja kuluka. Te odredbe so se v dravski banovini poslužile skoro vse občinske uprave, da s tem kolikor mogoče olajšajo občanom odplačevanje navedenega davka, upoštevajoč denarne težkoče davkoplačevalcev, pri čemur so zlasti prizadeti delavci kakor tudi mali obrtniki. Kaj je ukrenila v tem pogledu mestna občina mariborska, javnosti doslej še ni bilo sporočeno. Gmotni položaj mariborskih občanov gotovo ni bolj rožnat kot pa občanov iz raznih drugih mest in vasi iz dravske banovine. Zato upamo, da bo tudi mariborska občinska uprava ukrenila topografsko potrebne korake in odgodila plačevanje kuluka, ali pa vsaj odredila, da se ga lahko odplačuje v obrokih, s čemur bi bilo davkoplačevalcem mnogo pomagano, mestna občina pa bi ne utrpela nobene škode, ker se bo ta davek itak moral vplačati ter torej lahko računala s tem dohodkom. Pričakujemo, da bo občina skoro izdala potrebna navodila, saj je stvar gotovo nujna in tangira najširše sloje, ki so najbolj prizadeti.

Avstrijski pučist dr. Pirimer, ki je kakor znano po ponesrečenem puču v Avstriji pribežal v Maribor, namerava v kratkem odpotovati za nekaj časa v Nemčijo, kjer se bo baje pozneje stalno naselil. Potoval bo preko Italije. Morda bo v deželi fašizma ob tej priliki tudi poročal o svojem ponesrečenem prevratu.

Smrtna kosa. Dne 13. t. m. je nenadoma preminul 54-letni upekojeni strojevodja s. Vogler Anton. Pokojni je bil dolgoletni član Ujed. Saveza Železničarjev Jugoslavije ter skrben oče. V zadnjem času je bolehal na težki neozdravljivi bolezni. V četrtek, dne 15. t. m. se je vršil pogreb ob številni udeležbi sorodnikov in znancev.

URADNE URE DRUŠTVA »OGENJ«. Društvo »Ogenj« za vpepeljevanje mrličev v Mariboru, ki je imelo pred kratkim ustanovni občni zbor, ima svoje poslovne lokale v Koroščevi ulici 8, kjer se vrše uradne ure vsak ponedeljek in petek od 17. do 19. ure. — Vse dopise in prijave je naslavljati na naslov: Društvo »Ogenj«, Maribor, Koroščeva ulica št. 8.

Tiskovna tožba proti »Slovencu« iz Mohorkovega procesa. Najpodrobnejše se je zanimal za grozodejstva morilca Ivana Mohorka, ki je bil zaprt pri okrožnem sodišču v Mariboru radi cele serije umorov, katoliški dnevnik »Slovenec«. Ta je prinašal fotografije iz Mohorkovih zločinov in dan na dan v dolgih kolonah opisoval strasna Mohorkova grozodejstva, kar mora naravnost pogubno vplivati zlasti na čitajočo mladino. Vse, kar je Mohorko izpovedal pred preiskovalnim sodnikom, kjer je neprestano spreminjal svoje izpovedbe, je kmalu nato serviral svojim čitateljem »Slovenec«. Pri tem katoliški »Slovenec« prav nič ni pomislil, kako težko zadenejo njegova poročila osebe, katere vlačijo Mohorko v svoja temna dejanja. Tako je med drugim »Slovenec« poročal meseca avgusta, da je morilec Mohorko ukradel svojemu tovarišu žensko uro z verižico in jo nato izročil svoji ljubici, posestniški hčerki X. Ugledna deklica, ki nikdar ni bila Mohorkova ljubica in tudi nikoli ni dobila ure, je šla v mariborsko uredništvo »Slovenca«, da bi vest popravila. Nato je prišla na sodišče iskati pravice, češ, da so ji neki gospod močne postave v uredništvu »Slovenca« rekli, da ne bodo popravili in naj gre to sporočiti na sodišče. Tam pa seveda tudi nimajo z uredništvom »Slovenca« ničesar opraviti in tako je prizadeta posestniška hčerka vložila radi navedenega očitka proti uredniku »Slovenca« tiskovno tožbo pri deželni sodišču v Ljubljani. Slave morilca Mohorka torej še ne bo tako kmalu konec in bodo gospodje še lahko mnogo poročali o Ivanu Mohorku in njegovih čednih delih.

Iz Mohorkovega procesa. (Posestnik Sumandl izpuščen.) Nekateri časopisi, ki so bili naravnost zaverovani v morilca Ivana Mohorka, so pred tedni na dolgo in široko servirali javnosti tudi senzacijo, da je bil v zvezi z Mohorkovimi umori aretiran posestnik Anton Sumandl iz Limbuša pri Mariboru. Ivan Mohorko je baje obdolžil posestnika Sumandla sokrivde na umoru špeharja Fingušta, za katerega bi naj Sumandl posodil Mohorku samokres in torej vedel za umor. Po številnih zaslišanih pričah pa se je izkazalo, da je Mohorko popolnoma izmišljeno dolžil sokrivde na tem umoru posestnika Sumandla ter je vsled tega državno tožilstvo postopanje proti Sumandlu ustavilo. Sumandl je bil pred par dnevi vsled tega izpuščen iz preiskovalnega zapor in se je vrnil domov.

Razstava mesta Maribora v bivši kavarni v mestnem parku je do vključno 22. oktobra 1931 odprta. Da se omogoči vsakomur ogled tega jako zanimivega in poučnega materiala, se je vstopnina znižala tako, da znaša za enkratni vstop Din 3.—, za dijake Din 1.—, za permanentni vstop za dobo razstave pa Din 10.—.

Za novega zdravstvenega referenta za glavarstvo Maribor levi breg je imenovan zdravstveni inšpektor dr. Ivan Jurečko. — Urađuje vsak dan dopoldne v sobi št. 34 pri glavarstvu Maribor levi breg.

Narodno gledališče.

Sobota, 17. oktobra: Zaprti.
Nedelja, 18. oktobra, ob 20. uri: »Zemlja smehljaja.«
Ponedeljek, 19. oktobra: Zaprti.
Torej, 20. oktobra, ob 20. uri: »Mayerling.« Ab. C.

Prva nedeljska operetna predstava letošnje sezone bo v nedeljo, 18. oktobra, ob 20. uri. Vprizorila se bo Leharjeva romantična opereta »Zemlja smehljaja«, ki jo danes zaradi njene divne muzike in zanimivega dejanja (godi se deloma na Kitajskem) vprizirajo s kar največjimi uspehi po vseh operetnih in opernih odrih.

Predavanje o Levstiku priredi v nedeljo, dne 18. t. m., ob 10. uri dopoldne v »Ljudski univerzi« »Zgodovinsko društvo«. Predaval bo g. dr. Anton Slodnjak.

Anton Hueber — 70 let star.

Jubilej pionirja svobodnih strokovnih organizacij v Avstriji.

Nobenega sodruga, ki je deloval v strokovnih organizacijah še pred prevratom, ne bo in tudi malokateri, ki se še danes zanima za delo svobodnih strokovnih organizacij v tujini, bomo našli, ki bi ne poznal — organizatorja in borca Antona Hueberja. S. Hueber je praznoval zadnje dni v septembru t. l. sedemdesetletnico svojega rojstva in kongres avstrijskih svobodnih strokovnih organizacij, ki je prav te dni zboroval, se je spominjal tega svojega soustanovitelja. Hueber je stal ob zibelki avstrijskih strokovnih organizacij, postal je 1894 tajnik strokovne komisije in je ostal to še danes. Hueber je ostal kljub vsemu delavstvu prav tako blizu kakor one dni, ko je bil še v delavnici in je vedno našel pota za pravičen razvoj strokovnih organizacij, ki je lahko zajamčil organiziranemu delavstvu vse uspehe.

Imel je pa še drugo — zelo važno razumevanje, in to za gospodarske in praktične potrebe delavstva in je kmalu prišel do spoznanja, da je treba delavstvu poleg strokovne organizacije, poleg boja za delovno mesto in za socialno varstvo, utirati tudi pot za obvarovanje njegove kupne moči in za boljšo preskrbo na blagovnem trgu. Hueber je bil s pok. Domesom mnenja, da je treba biti vedno priprav-

ljen zastopati sodelovanje z zadrugami tudi v strokovnih organizacijah in obadva sta bila pionirja za gospodarsko in duševno skupnost, ki veže obe gibanji danes. Veliko delo, ki bo trajno obstajalo in bo trajno kronalo to zajednico, je dunajska Delavska banka (Arbeiterbank). Hueber je bil oni, ki je prijel za to misel, ko je nastala, ki jo je napravil živo in je bil neutrudljiv pionir v izgradbi te misli. Iz mnogih idej, ki jih je socializacija izzvala, je bila ustanovitev Arbeiterbanke najuspešnejša, ne zato, ker je bila uresničena, saj so bile uresničene tudi druge zamisli, nego, ker je zvezala za trajno obe veliki gospodarski organizaciji proletarijata. Ta centrala — ta banka — je vez, ki gospodarsko v dnevnem praktičnem delu veže obe veliki gibanji. Ni bilo lahko uresničiti to zamisel. Tako v vrstah strokovnih, kakor tudi zadrugah organizacij je bilo mnogo resnih dvomljivcev, da-li se bo tak načrt, tako trajno sodelovanje posrečilo. Mnoge je strašila beseda »banka«, bali so se delovanja te kapitalistične besede na množice, bali so se, da bi ta ustanovitev ne dosegla svojega cilja, in bi avstrijsko zadrugištvu doživel drugi debakl, kakor pri Hammerbrotwerkih.

No, vsega tega ni bilo, kajti možje so bili na mestu; strokovne organizacije so vedele, kaj morajo storiti in v skupnem sodelovanju z zadrugami, ki je edino vredno delavskega gibanja, so dovedle to ustanovitev tako daleč, da je danes vsemu avstrijskemu delavstvu v — ponos! In Hueberova zasluga zato je tolikšna, da je ni preceniti. Mala zahvala mu je časten kip v vestibulu banke, ki stoji poleg drugega ustanovitelja banke — zadrugarja dr. Rennerja.

Našemu staremu znancu častitamo tudi mi in mu želimo: Se mnogo let v uspešnem delu za avstrijsko in mednarodno delavsko gibanje. Cv. K.

Književnost.

»Človečanstvo«. — Poslovenil T. Debeljak, izdala Krekova knjižnica.

S to zbirko nam je dala Krekova knjižnica izbiro poljskih socialnih novel. V dovršenih slogih opisujejo štirje poljski pisatelji (Reymont, Goetel, Kaden-Bandrowski, Morcinek) življenje poljskega malega člo-

veka, kako se ubija za svoj vsakdanji kruh, kako ga tovarne in rudniki priklenja nase in kako prenaša vse trpljenje s po- božno udanostjo v božjo voljo. To so samo slike iz proletarskega življenja, in sicer iz tistega bednega, sanjavo religioznega življenja, ki išče utehe v veri, v Bogu, ne da bi se uprlo človeškim krivicam. To velja skoro za vse novele razen nekaj izjem. (Goetel in Bandrowskega: »Razna- šalka časopisov.«)

Prevajavec pravi v uvodu, da so novele le socialno človečanske in proletarske v toliko, v kolikor je snov zajeta iz življenja proletarcev. Človečanstvo v duši najbednejših in tragika delavskega sloja pa še nista edina znaka proletarske novele, kakor ne more biti versko-hlapčevska morala privesek proletarske kulture. Človečanstva in hlapčevske morale ne najdemo samo pri religioznem proletarijatu, še v večji meri se pojavljata v meščanski kulturi, kjer je krščansko usmiljenje edina vzvišena krepost.

Zato po vsej pravici te novele ne spadajo v proletarsko književnost, kamor bi jih nemara hotel utakniti marsikateri pri- staš novih socialnih vidikov. — Novele »Človečanstva« so le odsev trdega prole- tarskega življenja, resnična socialna sli- ka brez teženj in hotenj, potrjena z nepro- letarskimi umetniškimi potezami. V. P.

»Literatura.« Izšla je tretja številka »Literature«, mesečnega časopisa za vsa kulturna vprašanja, ki ga urejuje znani so- cialni pisatelj Stevan Galogaža. V tem od- ličnem mesečniku so zastopani svetovno znani pisatelji, kakor: Maksim Gorkij, Up- ton Sinclair itd. Poleg esejističnih član- kov, kulturnih kritik, znanstvenih in social- nih polemik, izhajajo v »Literaturi« tudi sodobne izvirne novele. V tej številki je zastopana ruska pisateljica Lidija Seifulina z novelo »Napad«. Tekstom so pridejane tudi ilustracije znanih proletarskih umet- kov in portreti nekaterih najnovejših sve- tovnih pisateljev. Nadvse zanimivo malo revijo priporočamo, ker je v njej mnogo dobrega in aktualnega čtiva. Naroča se v Zagrebu, Gunduličeva 47, in stane celo- letno 72 Din.

Pisarne, industrijska podjetja, šolska vodstva, kupujte edino v naši papirnici, Slomškov trg 6.

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE.	Din 240— do 750—;
ZA DEČKE:	Din 200— do 330—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210— do 270—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130— do 150—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.	Din 110— do 270—;
RAGLAN:	Din 650—;
HLAČE:	Din 90— do 180—.

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bodele uverili o resničnosti naših navedb,

Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Vrsta
Tek. št. v.
Prodajna
cena
Din
Prodajna
cena
50
Pazite
na gornjo ceno

ZASTONJ

ne — ampak po izredno nizkih cenah in brez poviška cen na obroke — nudi

Splošna Gospodarska poslovalnica,
Maribor, Aleksandrova cesta št. 45,

vis-à-vis kolodvora,

raznovrstno prvovrstno **damsko, moško in drugo manufakturno ter modno blago.**

Pri takojšnjem plačilu 5% popusta.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH r. z. z o. z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 7% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovem pri Rajhenburgu. — Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 Din, vpisnina 250 Din.

NAČELSTVO.

Za jesen in zimo

Velika izbira **trikotaje, klo- bukov, čevljev, copat itd.** po solidnih cenah pri

JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2.

Za šolo kupujemo samo na Slomškovem trgu št. 6.
Ljudska tiskarna Maribor.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg št. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 6 1/2%
proti trimesečni odpovedi.